



Zuivel in cijfers 2018



Zuivel in cijfers 2018

De publicatie Zuivel in cijfers biedt een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse zuivelsector in 2018 en is onderverdeeld in acht onderwerpen:

- **Nederland zuivelland**
- **Economische betekenis**
- **Marktbeeld**
- **Melkveehouderij**
- **Industrie**
- **Handel**
- **Consumptie**
- **Organisaties**

Tabellen met gedetailleerde statistische informatie zijn te raadplegen op de website van ZuiveINL onder: Publicaties - Zuivel in cijfers.

De cijfers over het jaar 2018 hebben een voorlopig karakter, maar zullen weinig afwijken van de definitieve cijfers.

Overname van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met bronvermelding. Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

ZuiveINL
Benoordenhoutseweg 46
Postbus 93453
2509 AL Den Haag
070 2191600
info@zuiveinl.org
www.zuiveinl.org
KvK 59667222

juni 2019

Nederland zuivelland

Moderne sector

Nederland is een zuivelland. De productie en consumptie van melk, boter en kaas kent een lange traditie en het karakteristieke weidelandschap met koeien en windmolens is onlosmakelijk verbonden met de beeldvorming over ons land. Achter dit beeld schuilt een moderne sector, met oog voor mens, dier en omgeving. Zij vormt één van de grootste en meest vitale landbouwsectoren in Nederland en levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie.

Van lokale traditie tot internationale business

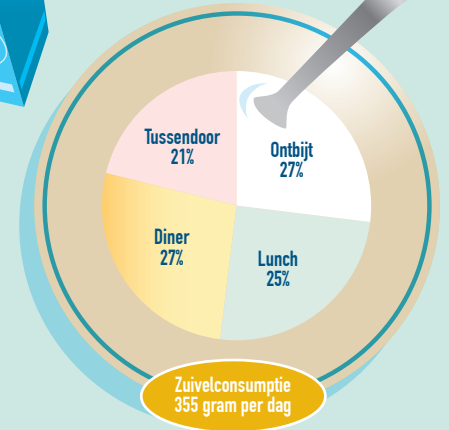
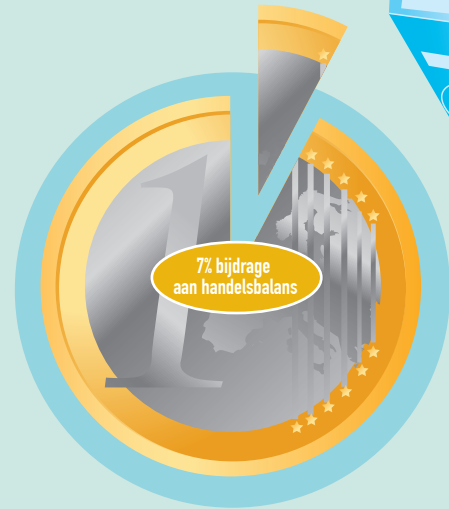
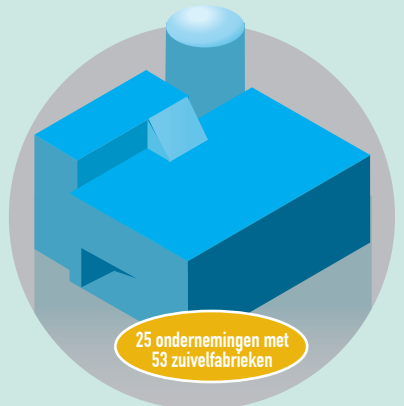
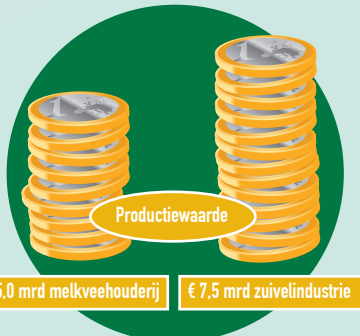
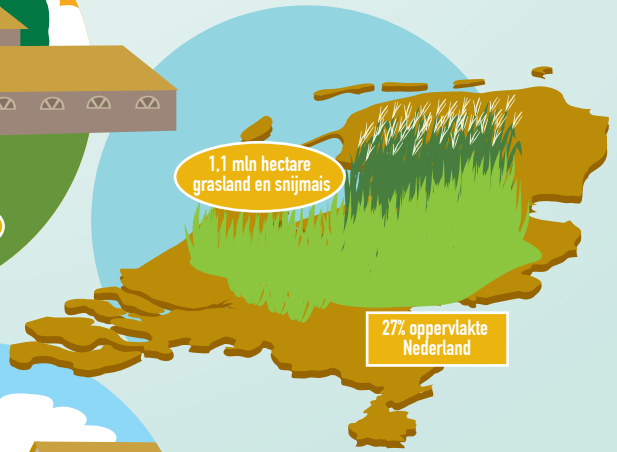
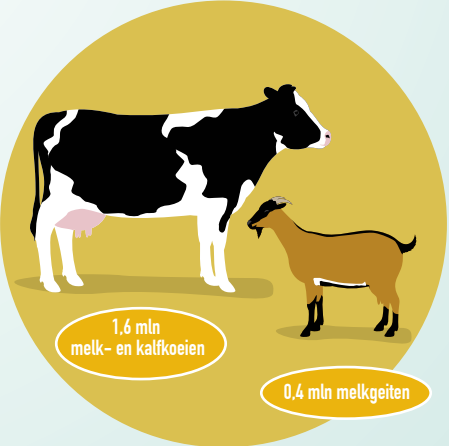
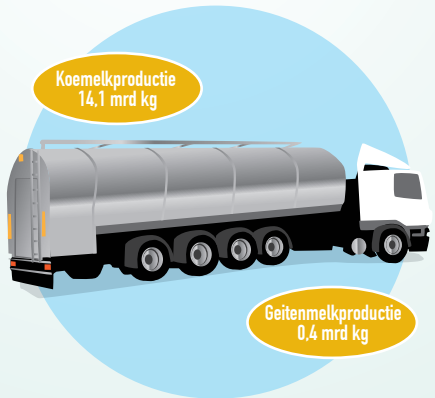
Het huidige, sterk internationaal georiënteerde business model heeft zich de afgelopen 150 jaar ontwikkeld vanuit een situatie waarin zuivelproductie in hoofdzaak een lokaal gerichte activiteit op de boerderij was. De schaalvergroting op boerderijniveau en vooral de mogelijkheid tot gekoeld transport waren belangrijke ijkpunten in de ontwikkeling van de Nederlandse zuivelindustrie. De zuivelfabrieken zagen hierdoor vanaf de jaren zestig hun actieradius en schaalgrootte sterk toenemen. Een grotere doelmatigheid in verwerking op steeds minder locaties werd de trend.

Quotering van grote invloed

De introductie van de melkquotering in Europa, begin jaren tachtig, betekende een nieuwe fase in de ontwikkeling van de zuivelsector. De quotering legde de productiviteitsverbetering in de melkveehouderij via schaalvergroting aan banden. Dit leidde tot een versnelde ontwikkeling in de bedrijfsefficiëntie via een gestaag teruglopende melkveestapel en een groeiende productie per koe. Bij de zuivelindustrie gaf de rem op de hoeveelheid melk een extra impuls aan het streven naar grotere doelmatigheid, waardoor de Nederlandse zuivelindustrie uitgroeide tot één van de meest geconsolideerde ter wereld.

Fosfaatplafond

De afschaffing van de melkquotering eind maart 2015 en de op lange termijn kansrijke ontwikkelingen op de mondiale zuivelmarkt gaven binnen de melkveehouderij en zuivelindustrie een impuls aan nieuwe investeringen, gericht op capaciteitsgroei via modernisering, uitbreiding en nieuwbouw. De sterke groei van de melkveehouderij leidde echter tot een overschrijding van het door de Europese Commissie voor Nederland vastgestelde fosfaatproductieplafond in 2015 en 2016. Om de fosfaatproductie terug te dringen trad in 2017 het fosfaatreductieplan in werking en is vanaf 1 januari 2018 het fosfaatrechtenstelsel van toepassing. Door deze maatregelen is de melkveestapel in de afgelopen twee jaren significant afgenomen en zal er in de komende jaren weinig ruimte zijn voor groei van de melkproductie.



Economische betekenis

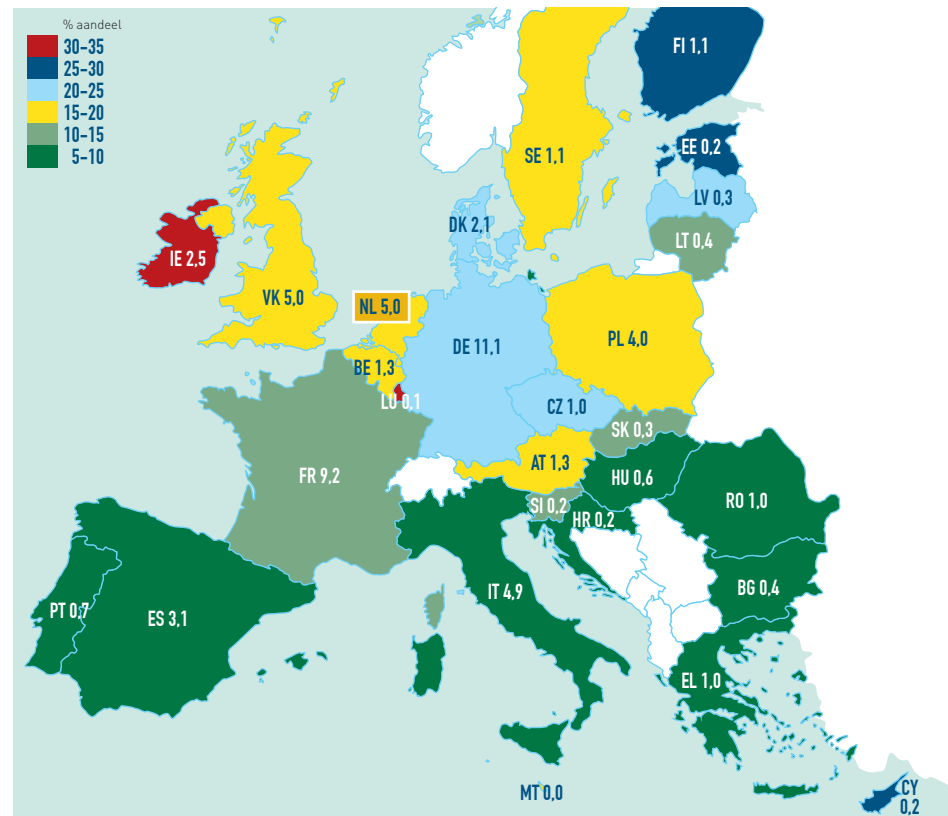
Bruto productiewaarde Nederlandse landbouw

	waarde (mrd €)				% aandeel			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Tuinbouw	10,2	10,1	10,3	10,5	37,9%	37,1%	35,6%	36,5%
Vee, vlees en eieren	5,5	5,6	5,9	5,7	20,6%	20,6%	20,3%	19,8%
Melkveehouderij	4,4	4,6	5,5	5,0	16,3%	16,8%	18,9%	17,4%
Akkerbouw	3,1	3,4	3,5	3,7	11,6%	12,3%	12,2%	12,9%
Overige landbouwproducten	3,7	3,6	3,8	3,8	13,6%	13,2%	13,0%	13,4%
Totaal	26,9	27,2	28,9	28,7	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

bron: Eurostat

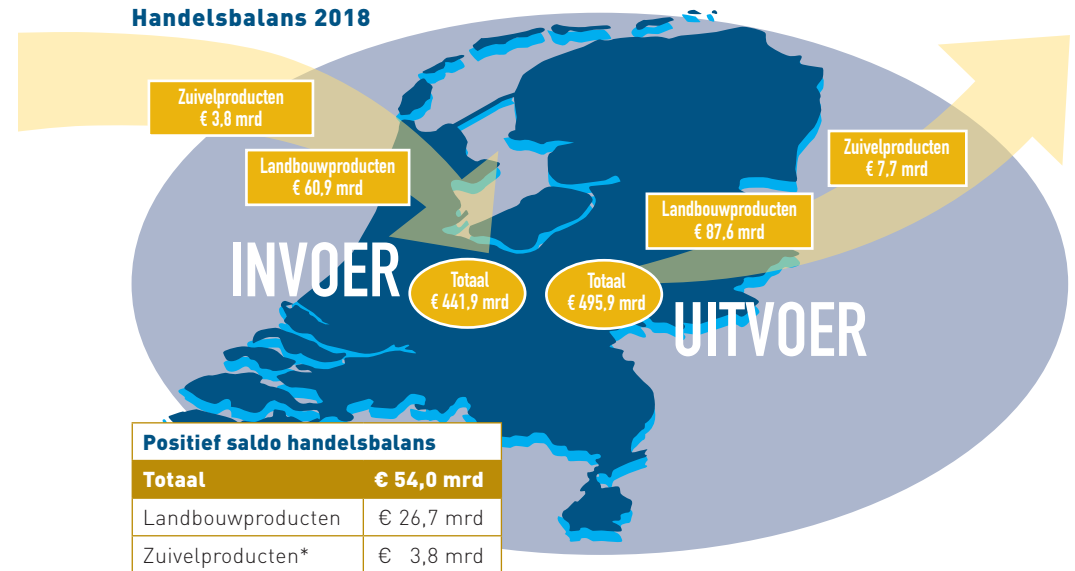
Bruto productiewaarde melkveehouderij EU 2018

Waarde (mrd €) en onderverdeling aandeel in totale bruto productiewaarde landbouw (%)



bron: Eurostat

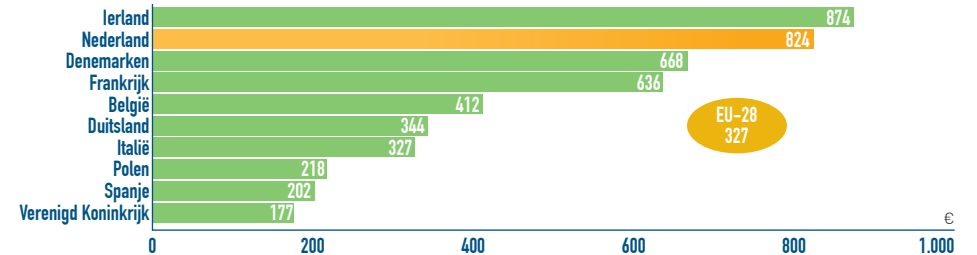
Handelsbalans 2018



* Kaas, boter en boterolie, gefermenteerde producten, ingedikte melk, melk en room, wei en weiprodukten en producten met melkbestanddelen (HS-codes 0401 t/m 0406 en 17021)

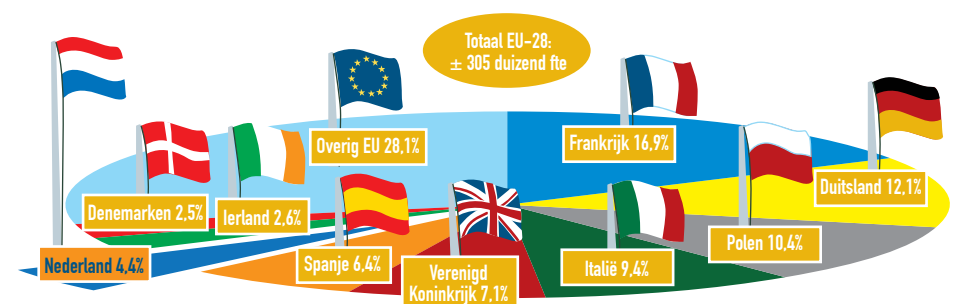
bron: CBS, Eurostat

Zuivelomzet industrie per inwoner EU 2017



bron: Eurostat

Werknemers Europese zuivelindustrie 2017



bron: CBS, Eurostat, nationale statistieken

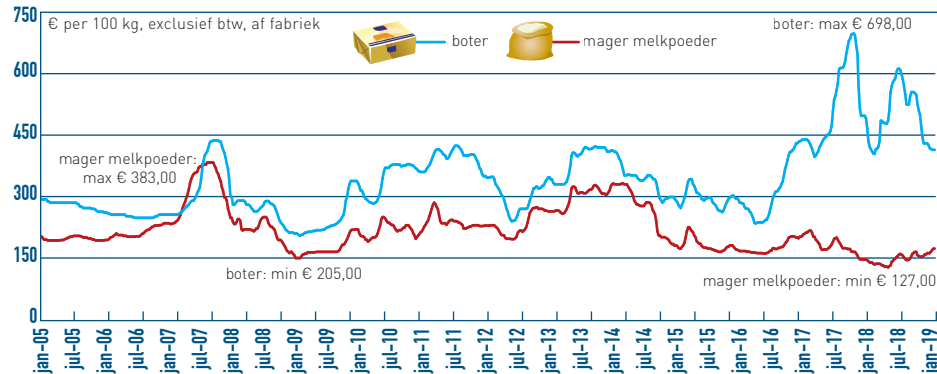
Marktbeeld

Marktprijzen

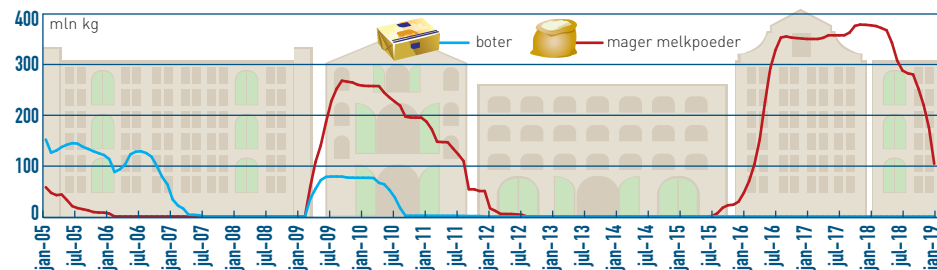
De zuivelmarkt werd in 2018 in hoge mate bepaald door zeer lage eiwitprijzen, de afbouw van de grote voorraden interventiepoeder en het sentiment rond de droogte. De vetprijzen haalden niet meer de torenhoge niveaus van 2017, maar lagen wel ruim boven het langjarig gemiddelde.

De boterprijs bereikte, na de forse prijscorrectie in het vierde kwartaal van 2017, medio januari de bodem op een niveau van net boven € 400 per 100 kg. Daarna volgde tot eind mei een bijna onafgebroken periode van stijging. Dit werd veroorzaakt door een goede vraag, een beperkte productie en lage voorraadniveaus. Vanaf juni kwam de botermarkt onder druk te staan. Kopers werden terughoudend vanwege de hoge prijs en er was voldoende aanbod. In augustus herstelde de notering tijdelijk als gevolg van het sentiment rond de droogte. Nadat de emotie uit de markt was verdwenen, daalde de boternotering vanaf september tot begin december.

Nederlandse notering boter en mager melkpoeder



Interventievoorraden EU



Jaargemiddelde Nederlandse noteringen

€ per 100 kg, exclusief btw, af fabriek

Jaar	Verse boter	Vol melkpoeder 1)	Mager spray melkpoeder voor:		Spray weipoeder
			Menselijke consumptie 1)	Veevoeder (bulk) 2)	
2018	499,29	268,54	149,12	132,13	69,65
2017	521,48	285,25	174,58	164,35	78,40
2016	325,83	225,48	179,65	165,52	64,42
2015	295,35	234,56	180,88	165,23	64,94
2014	332,54	301,00	258,79	231,98	89,33
2013	390,98	352,73	302,56	292,60	96,85
2012	300,87	270,37	233,52	219,98	91,75
2011	394,38	300,25	238,87	219,71	85,73
2010	346,52	268,50	217,46	199,98	68,35
2009	248,83	203,98	176,42	155,73	48,44
2008	262,67	270,13	212,83	192,29	44,38
2007	337,92	332,48	317,02	297,12	100,75
2006	252,94	237,08	212,29	207,31	73,48
2005	279,33	241,27	196,96	192,81	55,77

1) volgens gebruikelijke handelskwaliteit (op eiwit gestandaardiseerd)

2) franco geleverd

bron: ZuivelNL

De notering van mager melkpoeder verzwakte verder in het eerste kwartaal van 2018. Dit had zijn oorzaak in te veel aanbod in combinatie met de aanwezigheid van nog altijd grote interventievoorraden, die in deze periode in een langzaam tempo werden verkocht. Begin april werd het record dieptepunt van € 127 per 100 kg bereikt, maar liefst een kwart lager dan het interventieprijsniveau. Vanaf begin april tot medio juni maakte de notering een forse stap omhoog, ondanks het vrijkomen van relatief grote hoeveelheden interventiepoeder. Vanaf de tweede helft van juni tot begin oktober was er sprake van een wisselend prijsbeeld. De prijzen daalden in de periode tot eind juli en in september door vraagtuitval en de grote volumes vrijgekomen interventiepoeder. Tussentijds vond in augustus een tijdelijke opleving plaats door het sentiment rond de droogte. In het vierde kwartaal pakte de markt het pad van herstel weer op. Toenemende interesse vanuit de wereldmarkt voor goedkoop Europees mager melkpoeder en dekkingsvraag van diverse grote eindgebruikers zorgden voor een stijging van de prijs en groeiende interesse voor de aankoop van melkpoeder uit interventie.

Het gemiddelde prijsniveau lag in 2018 over de gehele linie lager dan in 2017. De gemiddelde notering van boter daalde met ruim 4%. De gemiddelde notering van mager melkpoeder nam in 2018 met bijna 15% af. Ook de gemiddelde prijs van weipoeder liet een sterke afname zien (-11%). De gemiddelde prijzen van vol melkpoeder en kaas volgden in belangrijke mate de ontwikkelingen op de vet- en eiwitmarkt en lagen 6% lager dan in 2017.

Melkrijzen

In de eerste twee maanden van 2018 liepen de melkrijzen snel terug. Dit was het gevolg van de sterke prijscorrectie van zowel de vet- als eiwitrijzen in het laatste kwartaal van 2017. In de maanden maart tot en met mei daalden de melkrijzen nog licht. Vanaf juni tot het einde van het jaar nam de melkrijzen weer langzaam toe, voornamelijk het gevolg van de verder aantrekkende eiwitrijzen.

De in Nederland aan melkveehouders in 2018 uitbetaalde gemiddelde melkrijzen daalde volgens de Europese Commissie met 5%.

Internationale melkrijzenvergelijking per zuivelonderneming

€ per 100 kg

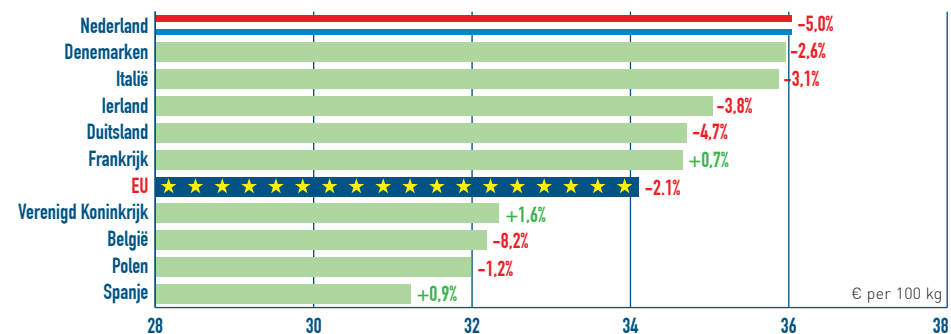
Onderneming	Land	2017	2018	2018/2017
Granarolo (Noord)	Italië	39,81	38,36	-3,6%
Valio	Finland	36,64	36,74	0,3%
FrieslandCampina	Nederland	38,56	36,07	-6,5%
Arla Foods DK	Denemarken	36,46	35,48	-2,7%
Royal A-ware	Nederland	37,95	35,13	-7,4%
Sodiaal (Pas de Calais)	Frankrijk	34,37	34,93	1,6%
Danone (Pas de Calais)	Frankrijk	34,47	34,55	0,2%
Lactalis (Pays de la Loire)	Frankrijk	33,55	33,98	1,3%
Hochwald Milch eG	Duitsland	34,08	33,74	-1,0%
Savencia (Basse Normandie)	Frankrijk	33,93	33,69	-0,7%
Müller (Leppersdorf)	Duitsland	35,38	33,02	-6,7%
DMK Deutsches Milchkontor eG	Duitsland	35,65	32,91	-7,7%
Dairygold	Ierland	34,26	32,75	-4,4%
Milcobel	België	35,75	32,72	-8,5%
Dairy Crest (Davidstow)	Verenigd Koninkrijk	32,65	32,67	0,1%
Glanbia	Ierland	34,31	32,59	-5,0%
Kerry Agribusiness	Ierland	34,31	32,51	-5,3%
Gemiddelde melkrijzen		35,42	34,23	-3,4%
Emmi	Zwitserland	51,88	48,25	-7,0%
Fonterra	Nieuw-Zeeland	31,63	29,40	-7,1%
USA class III	Verenigde Staten	36,22	31,49	-13,1%

Opmerking: prijzen voor standaard melk met 4,2% vet en 3,4% eiwit bij een jaarleverantie 1.000.000 kg melk (exclusief btw, inclusief nabetalingen en exclusief toeslagen voor bijzondere melkstromen)

bron: LTO (www.milkprices.nl)

Gemiddelde uitbetaalde melkrijzen EU 2018

Relatieve ontwikkeling t.o.v. 2017



bron: Europese Commissie

Consumentenprijzen

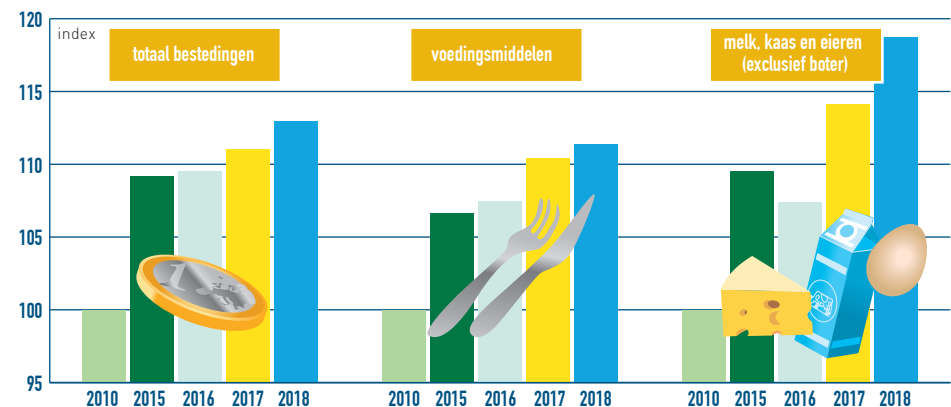
Gemiddelde Nederlandse consumentenprijzen

€	2010	2015	2016	2017	2018
Belegen Goudse kaas (1 kg)	8,80	7,19	6,94	10,22	10,98
Halfvolle melk (1 liter)	0,64	0,77	0,76	0,90	0,90
Roomboter, ongezoeten (250 gr)	1,04	1,28	1,26	1,69	2,04
Vanillevla (1 liter)	0,86	0,96	0,96	1,03	1,04

bron: CBS

Ontwikkeling Nederlandse consumentenprijzen

Gemiddelde 2010=100



bron: CBS

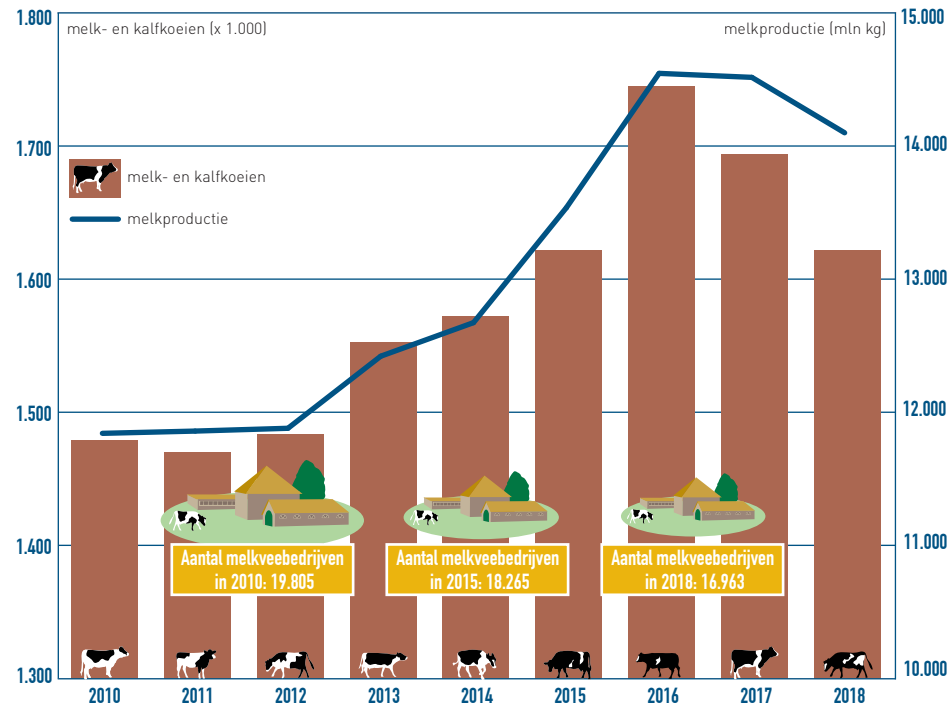
Melkveehouderij

Melkproductie

De Nederlandse melkproductie nam in 2018 met bijna 3% af tot een volume van 14,1 miljard kg. Sinds februari was er sprake van een daling in de melkproductie, welke in een versneling kwam vanaf augustus. Dit was onder andere het gevolg van extra afvoer van vee om te voldoen aan het fosfaatregelenstelsel. De melkveestapel kromp voor het tweede jaar op rij sterk in. Volgens het CBS telde Nederland begin april 2018 1,62 miljoen melk- en kalfkoeien, ruim 70 duizend minder (-4%) dan in 2017. De daling van de melkveestapel zette tot het einde van het jaar door. Begin december 2018 waren er 1,55 miljoen melk- en kalfkoeien. De Nederlandse melkveehouders wisten de daling in de melkproductie nog wat te beperken door te sturen op het verhogen van de melkgift per koe. Deze kwam in 2018 uit op gemiddeld 8.685 kg per koe, ruim 1% hoger dan in het jaar daarvoor.

De sterke afname van de melkveestapel in de afgelopen twee jaar leidde ertoe dat de fosfaatproductie in 2018 (77,4 miljoen kg) ruim onder het sectorplafond van 84,9 miljoen kg fosfaat uitkwam.

Melkproductie en melkveestapel Nederland

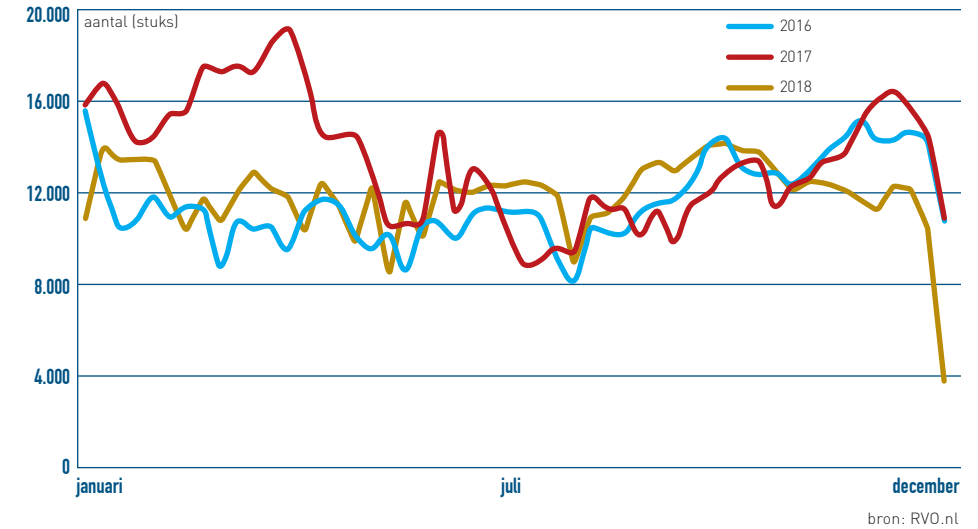


bron: CBS, RVO.nl, ZuivelNL

Schaalgrootte

De structuurontwikkeling binnen de melkveehouderij kenmerkt zich al decennia lang door een afnemend aantal melkveebedrijven en een voortgaande schaalvergroting. Volgens het CBS bedroeg het aantal melkveehouders begin april 2018 bijna 17 duizend melkveehouders, ruim 7% minder dan in 2015. Gemiddeld produceerde een melkveebedrijf in 2018 met 96 melk- en kalfkoeien 830 duizend kg melk. Dit was ruim 12% meer dan in 2015, toen een gemiddeld bedrijf 89 melk- en kalfkoeien hield.

Runderslachten Nederland



bron: RVO.nl

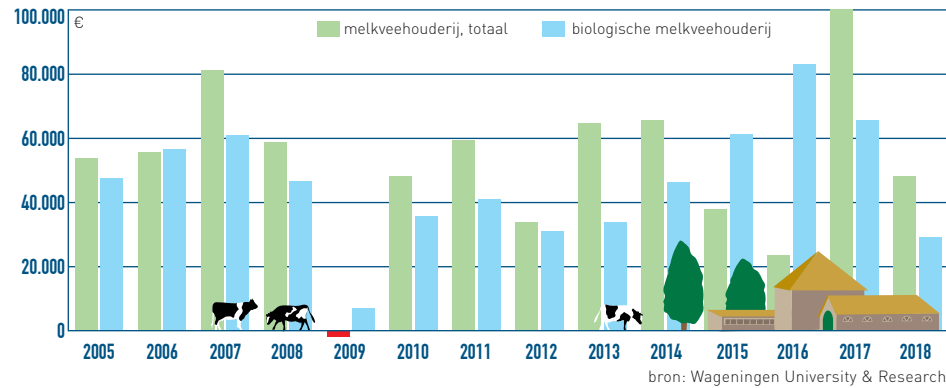
Structuurnummers Nederland 2018

Indeling naar type melk

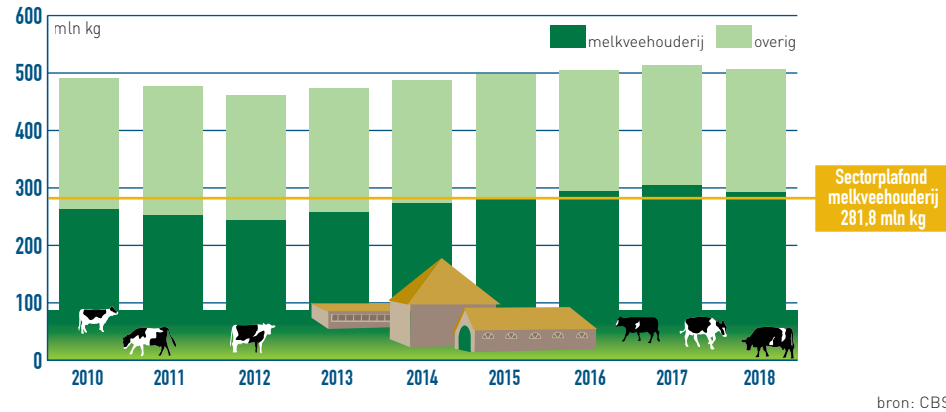
	Koemelk	Geitenmelk	Schape melk	Buffelmelk	Totaal
Melkproductie mln kg	14.085	387	6	1	14.479
Melkveebedrijven	16.963	550	130	7	17.650
Melkveestapel x 1.000	1.622	387	11	1	2.020
Gemiddelde melkgift per dier, in kg	8.684	1.000	500	2.200	

bron: ZuivelNL, RVO.nl, CBS, LTO

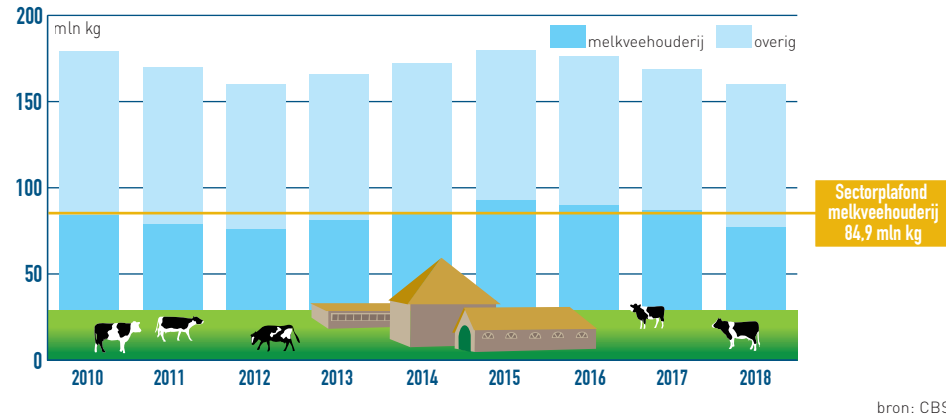
Melkveebedrijven Nederland, ontwikkeling inkomen uit bedrijf



Nederlandse stikstofproductie in dierlijke mest



Nederlandse fosfaatproductie in dierlijke mest



Kengetallen van de melkveehouderij per provincie

Totaal Nederland		
	2010	2018
	9.508	9.070
	2.308	2.056
	1.479	1.622
	156	179
	19.805	16.963

Friesland		
	2010	2018
	1.779	1.741
	192	161
	266	302
	149	173
	2.966	2.659

Groningen		
	2010	2018
	618	614
	101	76
	90	106
	145	172
	996	893

Drenthe		
	2010	2018
	633	615
	207	169
	93	107
	147	174
	1.153	998

Noord-Holland		
	2010	2018
	683	636
	51	44
	77	88
	113	139
	1.091	971

Flevoland		
	2010	2018
	126	141
	36	33
	30	35
	237	247
	284	251

Overijssel		
	2010	2018
	1.396	1.359
	417	358
	241	259
	173	191
	3.523	3.023

Zuid-Holland		
	2010	2018
	722	648
	52	53
	96	102
	133	157
	1.472	1.229

Utrecht		
	2010	2018
	548	505
	69	57
	83	86
	151	169
	1.307	1.100

Gelderland		
	2010	2018
	1.565	1.471
	425	381
	226	241
	145	164
	3.413	2.862

Zeeland		
	2010	2018
	155	178
	48	55
	17	23
	111	127
	239	216

Noord-Brabant		
	2010	2018
	969	883
	561	525
	211	222
	217	251
	2.731	2.238

Limburg		
	2010	2018
	313	278
	149	145
	48	51
	154	184
	630	523

- oppervlakte grasland (km²)
- oppervlakte snijmais (km²)
- melk- en kalfkoeien (x 1.000)
- melk- en kalfkoeien per km² grasland
- melkveebedrijven

bron: CBS, ZuivelNL

Industrie

Melkaanvoer

In 2018 nam de melkaanvoer in de belangrijkste zuivel exporterende landen met 1,4% toe. Groei vond plaats in de eerste drie kwartalen van het jaar. In het laatste kwartaal stagneerde het volume. De VS lieten in het gehele jaar groei zien. De Nieuw-Zeelandse melkaanvoer daalde in het eerste kwartaal, om vervolgens in de rest van het jaar toe te nemen. Het Australische volume kromp sterk vanaf juni door de hevige droogte. De EU melkaanvoer nam tot en met augustus toe, waarna deze door de droogteperiode in de zomer vanaf september daalde. Ondanks de droogte nam het volume in de EU in 2018 per saldo met bijna 1% toe. Duitsland, Ierland en Polen lieten de grootste absolute toename zien. De melkaanvoer in Frankrijk kwam iets lager uit. Nederland noteerde de grootste afname binnen de EU, het gevolg van de invoering van het fosfaatrechtenstelsel.

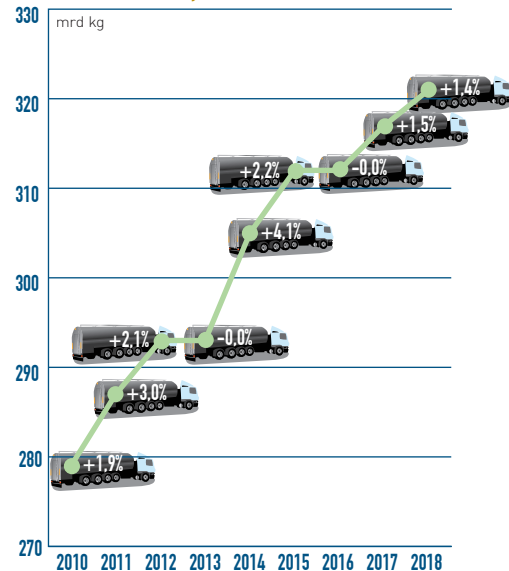
Melkverwerking

De Nederlandse zuivelindustrie verwerkte in 2018 naar schatting 14,0 miljard kg melk, 1% minder dan in 2017. Er ging minder melk in de productie van niet-mager melkpoeder (-12%), gecondenseerde melk (-6%) en boter en -olie (-2%). De kaasproductie nam daarentegen met bijna 2% toe tot een volume van 888 duizend ton. Ook werd er meer mager melkpoeder gemaakt (+3%).

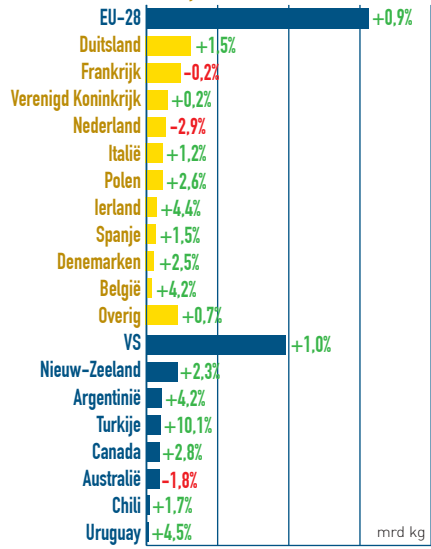
Ontwikkeling melkaanvoer in belangrijkste exporterende landen

Argentinië, Australië, Canada, Chili, EU-28, Nieuw-Zeeland, Turkije, Uruguay en de VS

Cumulatief (relatieve mutatie t.o.v. het jaar ervoor)



Overzicht per exporterend land 2018 (relatieve mutatie t.o.v. het jaar 2017)



bron: Eurostat, RVO.nl, nationale statistieken

Industriële zuivelproductie Nederland

mIn kg

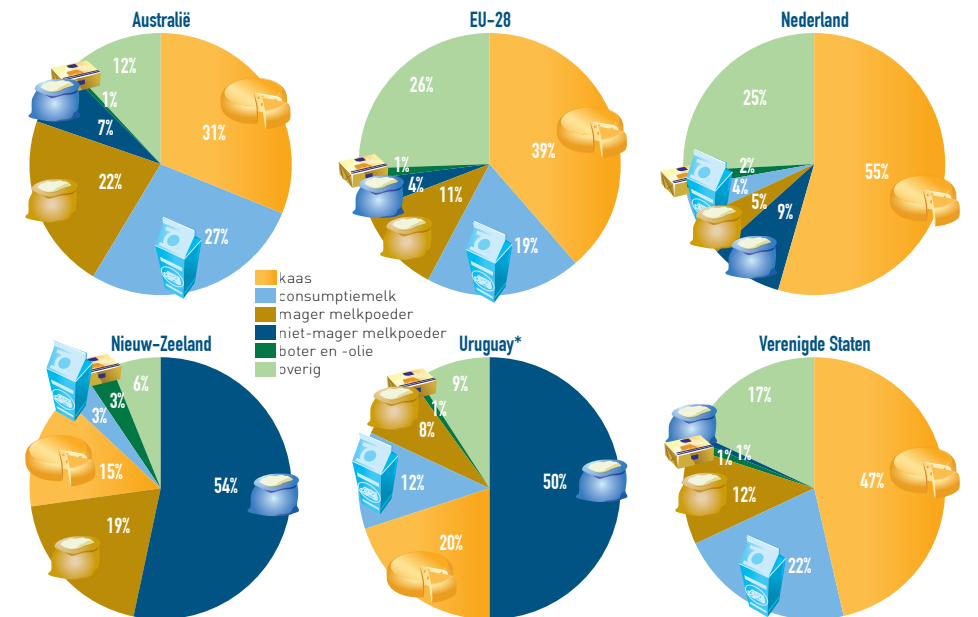
	2017	2018*	2018/2017
Melk afgeleverd aan fabrieken	14.296	13.879	-2,9%
Voor verwerking beschikbare melk	14.143	14.000	-1,0%
Consumptiemelk en -producten (exclusief toevoegingen, inclusief room)	984	1.017	+3,4%
Kaas (inclusief kwark)	874	888	+1,5%
Boter en boterolie	227	223	-1,6%
Niet-mager melkpoeder	184	161	-12,4%
Mager melkpoeder	66	68	+2,7%
Gecondenseerde melk (inclusief koffiemelk)	367	344	-6,3%

* gebaseerd op de ontwikkeling van de maandcijfers

bron: RVO.nl, ZuivelNL

Aanwending melk internationaal 2018

Relatieve aandeel per product in totale melkverwerking



* Jaar 2017

bron: nationale statistieken, Eurostat, USDA, ZuivelNL

Geografische spreiding zuivelindustrie

Situatie per 31-12-2018



Kengetallen

2016 2017 2018

Ondernemingen (die meer dan 10 miljoen kg (rauwe) melk, room en/of wei verwerken)	25	25	25
Totaal fabrieken	53	53	53
- Coöperatief	27	27	27
- Niet-coöperatief	26	26	26
Verwerkte melk (mln kg)	14.172	14.143	14.000
Productiewaarde (€ mln)	6.400	7.725	7.525

FrieslandCampina	21
Ausnutria	2
A-ware	2
Bel Leerdammer	2
DOC Kaas	2
Kaasmakerij Henri Willig	2
Nutricia	2
Rouveen Kaasspecialiteiten	2
Vreugdenhil Dairy Foods	2
Arla Foods - Nijkerk	
CONO Kaasmakers - Westbeemster	
De Graafstroom - Bleskensgraaf	
Den Eelder - Well	
DVNutrition - Hoogeveen	
Eijssen Dairy - Beek	
Farm Dairy - Lelystad	
Fonterra - Heerenveen	
Globemilk - Boxmeer	
Hochwald Foods - Bolsward	
Nestlé - Nunspeet	
Kaasmakerij Özgazi - Etten-Leur	
Trouw Nutrition - Sloten	
Vecozuivel - Zeewolde	
VIV Buisman - Zelhem	
Zuivelhoeve - Hengelo	

bron: RVO.nl, ZuivelNL

Structuur

De Nederlandse zuivelindustrie bestond eind 2018 uit 25 ondernemingen met in totaal 53 productielocaties. Vijf van deze ondernemingen zijn coöperaties. Zij verwerken de melk in 27 fabrieken.

De productiewaarde daalde in 2018 met bijna 3% tot een bedrag van naar schatting € 7.525 miljoen. Dit reflecteerde de daling in de opbrengsten op de zuivelmarkt. Met name melkpoeder leverde fors minder op. Dit werd veroorzaakt door het gemiddeld lagere prijsniveau, bij niet-mager melkpoeder versterkt door de fors gedaalde productie. Per 100 kg verwerkte melk kwam de productiewaarde uit op een niveau van € 53,75, bijna 2% lager dan in 2017.

Top-20 grootste zuivelconcerns

Omzet in 2017 + fusies en acquisities tussen 1 januari en 30 juni 2018

Concern	Land	Omzet (miljard €)
1 Nestlé	Zwitserland	21,4
2 Lactalis	Frankrijk	17,7 *
3 Danone	Frankrijk	15,5
4 Dairy Farmers of America	Verenigde Staten	13,0
5 Fonterra	Nieuw-Zeeland	12,1
6 FrieslandCampina	Nederland	12,0
7 Arla Foods	Denemarken/Zweden	10,3
8 Saputo	Canada	9,6
9 Yili	China	8,8
10 Mengniu	China	7,8
11 Dean Foods	Verenigde Staten	6,7
12 Unilever	Nederland/Verenigd Koninkrijk	6,2 **
13 DMK	Duitsland	5,8
14 Kraft Heinz	Verenigde Staten	5,5
15 Meiji	Japan	5,1
16 Sodiaal	Frankrijk	5,1
17 Savencia	Frankrijk	4,9
18 Müller	Duitsland	4,5 **
19 Agropur	Canada	4,5
20 Schreiber Foods	Verenigde Staten	4,4 **

* exclusief geplande overname Itambé

** schatting

bron: Rabobank

Handel

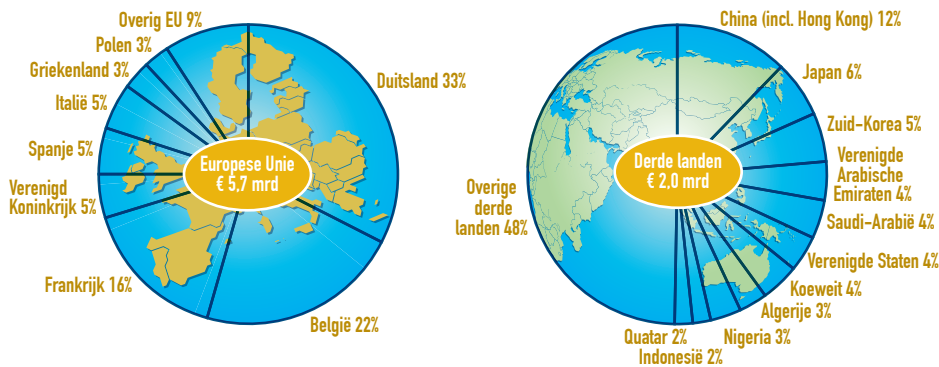
Uitvoer

De totale uitvoerwaarde nam in 2018 met ruim 2% af tot een bedrag van bijna € 7,7 miljard. Met uitzondering van boter en -olie, waarvan de waarde met bijna 5% toenam, werd bij alle belangrijke productgroepen een daling waargenomen. Met name de uitvoerwaarde van niet-mager melkpoeder en ook kaas liet in absolute zin een forse afname zien. Ook bij mager melkpoeder werd een krimp gerealiseerd.

De uitvoerwaarde van kaas daalde met bijna 3%, wat het resultaat was van lagere prijzen en een afname in het geëxporteerde volume. Dit laatste kwam uit op bijna 884 duizend ton, 2% minder dan in 2017. De afname kwam volledig voor rekening van de intrahandel. Met name in Duitsland, België en Griekenland werd minder afgezet. De derde landenexport nam licht toe. Groei werd gerealiseerd in Afrika, Azië en Noord-Amerika. Naar Midden- en Zuid-Amerika en Oceanië werd minder kaas uitgevoerd.

Bij niet-mager melkpoeder was de daling in de uitvoerwaarde het resultaat van een gemiddeld lager prijsniveau in combinatie met een fors gedaald volume (-13%). Het Nederlandse exportvolume van mager melkpoeder nam in 2018 met maar liefst 18% toe. Met name naar derde landen werd aanzienlijk meer uitgevoerd. Het Europese en ook het Nederlandse aanbod was competitief op de wereldmarkt vanwege het zeer lage prijsniveau. De sterke volumestijging kon echter het effect van de fors lagere prijzen niet volledig compenseren, waardoor ook de uitvoerwaarde van dit product uiteindelijk toch afnam.

Nederlandse uitvoerwaarde naar bestemming 2018

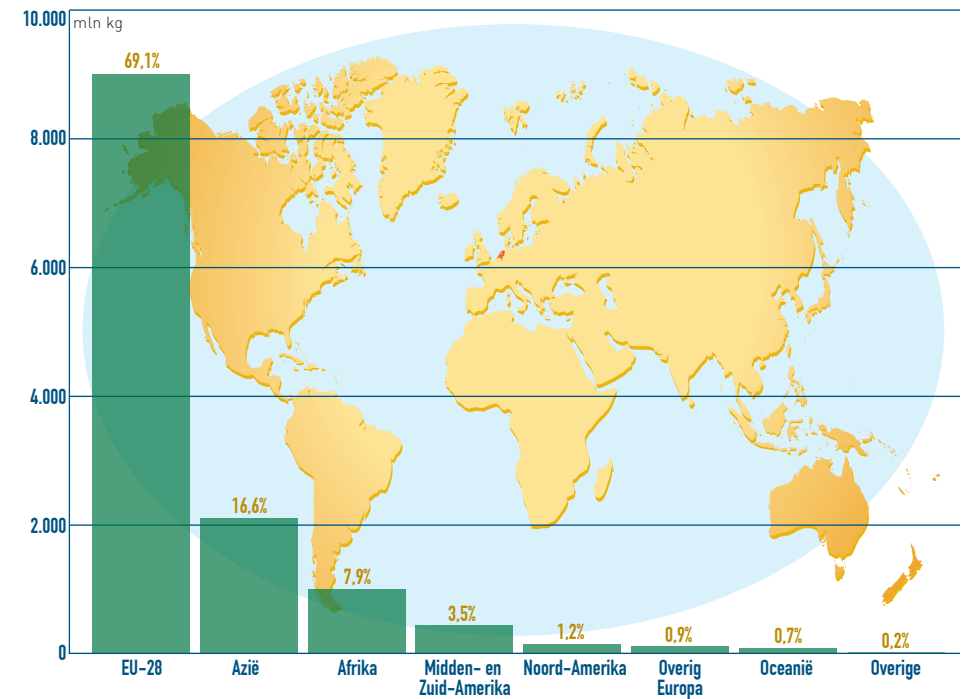


bron: CBS, Eurostat, ZuivelNL

Nederlandse export naar werelddeel in melkequivalenten 2018

Aandeel per werelddeel in totale export (%)

Export van kaas, boter en boterolie, gefermenteerde producten, ingedikte melk, melk en room, wei en weiprodukten en producten met melkbestanddelen (HS-codes 0401 t/m 0406 en 17021)



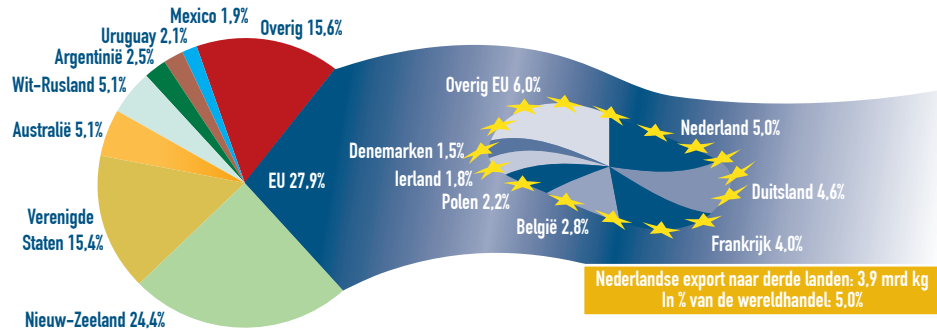
bron: CBS, Eurostat, ZuivelNL

De EU is structureel de belangrijkste afzetregio voor Nederlandse zuivelproducten. In 2018 was de intrahandel goed voor bijna € 5,7 miljard, ongeveer driekwart in de totale uitvoerwaarde. Duitsland, België en Frankrijk zijn met een gezamenlijk aandeel van ruim 70% de belangrijkste afzetmarkten in de EU.

Nederland is daarnaast van alle lidstaten het meest actief op de wereldmarkt. Het Nederlandse aandeel in de wereldhandel, die in 2018 op 79,0 miljard kg melkequivalenten uitkwam, bedroeg 5%. Hiermee is Nederland de vijfde zuivelexporteur van de wereld, na Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten, Australië en Wit-Rusland. De top-5 bestemmingen voor de Nederlandse zuivelexport buiten de EU lagen in 2018 allemaal in Azië, namelijk China (inclusief Hong Kong), Japan, Zuid-Korea, Verenigde Arabische Emiraten en Saudi-Arabië.

Positie Nederlandse zuivelexport op de wereldmarkt 2018

Exportaandelen belangrijkste zuivelexporteurs (wereldhandelstotaal 2018: 79,0 mrd kg melkequivalent)



bron: CBS, Eurostat, Comtrade, ZuivelNL

Top-5 bestemmingen Nederlandse export 2018

mln kg (inclusief intrahandel)

Bestemming	hoeveelheid	%
EU	744	84,1
w.v. Duitsland	277	31,3
België	110	12,4
Frankrijk	85	9,6
Spanje	58	6,6
Griekenland	39	4,4
Japan	30	3,4
Verenigde Staten	15	1,7
Mexico	11	1,2
Algerije	8	0,9
Overige	76	8,6
Totaal	884	100,0

Bestemming	hoeveelheid	%
EU	45	26,4
w.v. Duitsland	12	6,7
België	10	5,7
Ver. Koninkrijk	5	3,2
Frankrijk	5	2,7
Italië	4	2,1
Koeweit	15	8,5
Algerije	12	7,1
Nigeria	11	6,6
China (incl. Hong Kong)	8	4,7
Overige	80	46,8
Totaal	172	100,0

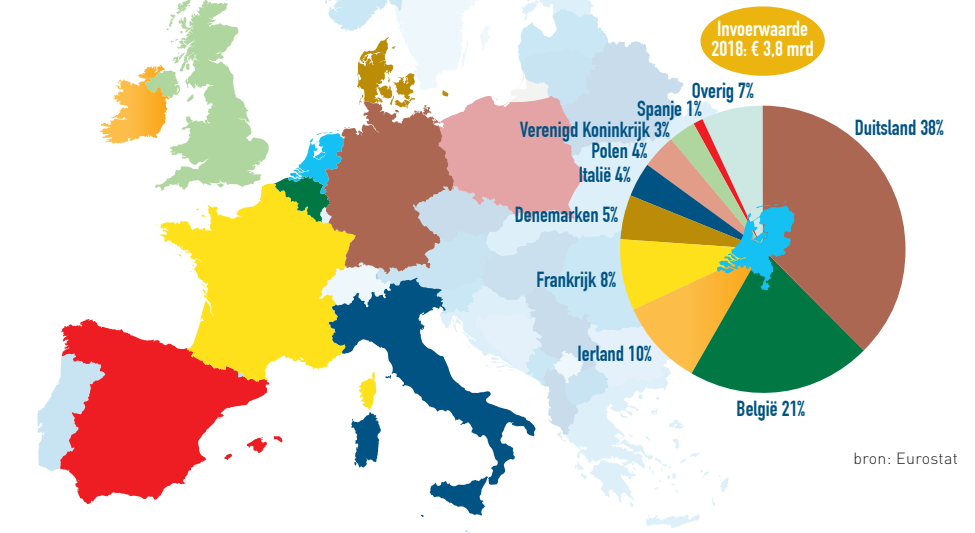
Bestemming	hoeveelheid	%
EU	266	90,8
w.v. Frankrijk	86	29,4
Duitsland	71	24,3
België	44	15,1
Ver. Koninkrijk	17	5,7
Italië	13	4,3
Japan	4	1,3
Singapore	3	1,2
Indonesië	2	0,8
China (incl. Hong Kong)	2	0,7
Overige	15	5,1
Totaal	293	100,0

Bestemming	hoeveelheid	%
EU	54	35,6
w.v. Duitsland	15	10,1
België	12	8,2
Italië	7	4,8
Frankrijk	6	4,2
Spanje	4	2,8
Nigeria	10	6,6
Maleisië	9	6,2
China (incl. Hong Kong)	9	6,0
Jemen	8	5,2
Overige	61	40,5
Totaal	151	100,0

bron: CBS, Eurostat, ZuivelNL

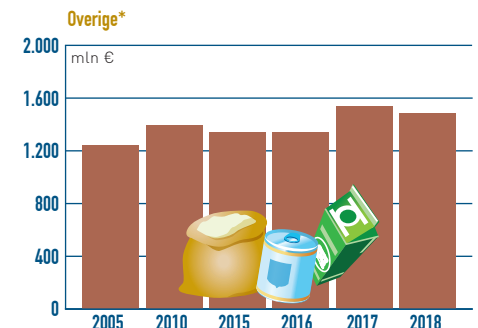
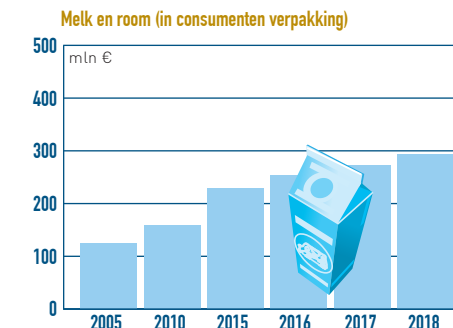
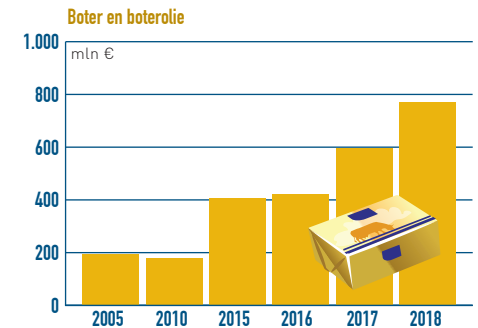
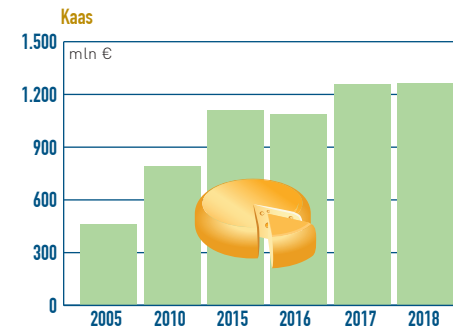
Invoer

Herkomstlanden Nederlandse invoer



bron: Eurostat

Ontwikkeling Nederlandse invoer



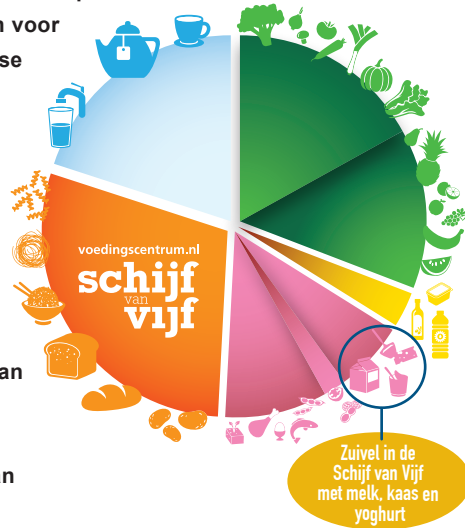
* Melkpoeder, gecondenseerde melk, yoghurt en overige gefermenteerde producten, wei en weiprodukten, melk en room (in bulk)

bron: CBS, Eurostat

Consumptie

Nederland heeft een lange traditie van zuivelconsumptie.

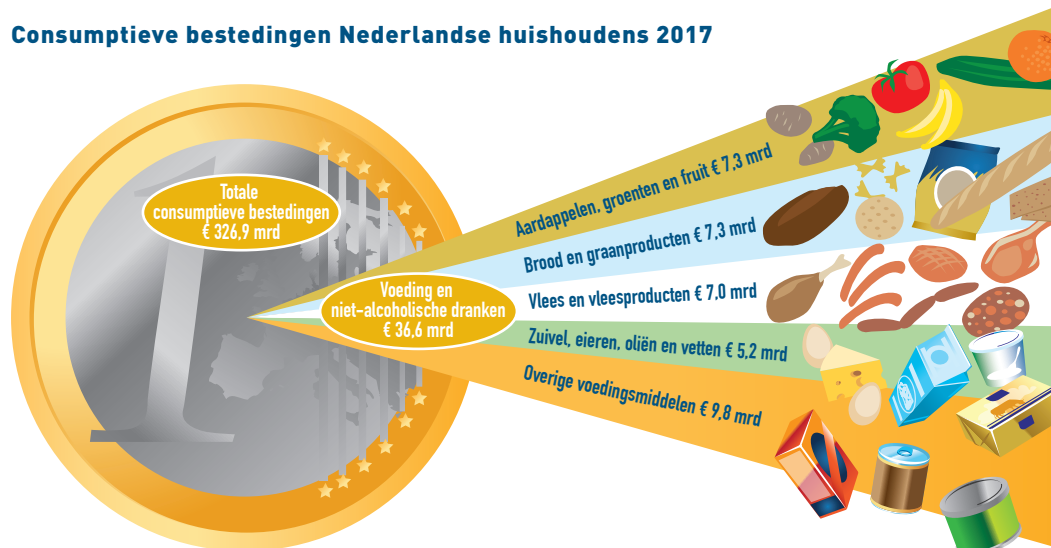
Melk, kaas, yoghurt en zuiveldesserts vormen voor veel Nederlanders onderdeel van het dagelijkse voedingspatroon. Dat zuivel ook gezond is, wordt ondersteund door het gegeven dat het Voedingscentrum zuivel een prominente plek heeft gegeven in de Schijf van Vijf. Dit is een voorlichtingsmodel over een goede, veilige en meer duurzame voedselkeuze.



Het aandeel van zuivel in de consumptieve bestedingen van Nederlandse huishoudens aan voeding en niet-alcoholische dranken is met 14% al jaren min of meer stabiel. In 2017 was daarmee € 5,2 miljard gemoeid, ofwel 1,6% van het totaal aan consumptieve bestedingen.

De Nederlandse kaasconsumptie per hoofd van de bevolking beweegt zich al jaren boven het Europese gemiddelde. Gemiddeld eet een Nederlander ongeveer 20 kg kaas per jaar.

Consumptieve bestedingen Nederlandse huishoudens 2017



bron: CBS



Consumptie in internationaal perspectief 2017

Per capita consumptie (in kg per hoofd van de bevolking)

Consumptiemelk	
EU-28	60,7
Verenigd Koninkrijk	104,6
Duitsland	53,4
Italië	47,5
Frankrijk	47,4
België	46,8
Nederland	42,0
Australië	103,4
Verenigde Staten	67,2
Brazilië	48,9
Rusland	34,1
Japan	31,0
Mexico	30,2
Zuid-Afrika	27,6
China	20,3
Turkije	19,1
Egypte	13,6

Boter	
EU-28	3,8
Frankrijk	8,0
Duitsland	5,9
Nederland	4,0
Verenigd Koninkrijk	2,7
Italië	2,6
België	2,2
Australië	4,7
Verenigde Staten	2,6
Rusland	2,2
Mexico	0,9
Turkije	0,8
Egypte	0,8
Japan	0,6
Zuid-Afrika	0,4
Brazilië	0,4
China	0,1

Kaas	
EU-28	18,7
Frankrijk	26,4
Duitsland	24,3
Italië	22,2
Nederland	21,7
België	14,6
Verenigd Koninkrijk	11,8
Verenigde Staten	17,0
Australië	13,5
Turkije	8,0
Rusland	5,6
Egypte	4,8
Mexico	4,0
Brazilië	3,8
Japan	2,4
Zuid-Afrika	2,0
China	0,1

bron: IDF, ZuivelNL

Organisaties

Belangenbehartiging

De Nederlandse zuivelsector is sterk georganiseerd. Iedere schakel in de productieketen heeft zijn eigen belangenbehartigende organisatie(s). Een groot deel van de melkveehouders wordt vertegenwoordigd door de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO Nederland), in het bijzonder door de LTO vakgroep Melkveehouderij. Daarnaast is er de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV). De industrie wordt vertegenwoordigd door de Nederlandse Zuivelorganisatie (NZO) en de handel door de branchevereniging Gemzu.

Ketenorganisatie ZuivelNL

Op initiatief van NZO en LTO is in januari 2014 de private ketenorganisatie ZuivelNL opgericht. ZuivelNL is een vereniging van NZO, LTO en NMV, waarin andere aan de zuivelsector gelieerde organisaties kunnen participeren. De missie van ZuivelNL is het versterken van de Nederlandse zuivelketen met respect voor milieu en maatschappij. ZuivelNL is actief op terreinen waar samenwerking tussen de schakels in de zuivelketen tot meerwaarde leidt. ZuivelNL faciliteert de Nederlandse zuivelketen op het gebied van:

■ Voedselveiligheid

Monitoring en onderzoek

■ Diergezondheid

Bestrijding dierziekten, monitoring en onderzoek

■ Duurzaamheid

Duurzame Zuivelketen, KringloopWijzer, Stichting Weidegang

■ Onderzoek en innovatie

Praktijkonderzoek en ontwikkeling van de melkveehouderij

■ Arbeid

Platform voor arbeidsaangelegenheden in de zuivelsector

■ Export

Coördinatie veterinaire handelsproblemen bij export zuivel naar derde landen

■ NNC-IDF

Nederlandse Nationaal Comité (NNC) van de Internationale Zuivelbond (IDF)

■ Marktinformatie

Nederlandse zuivelnoteringen, internationale melkprijsvergelijking, statistiek

■ Onderwijs

Zuivelacademie, Zuivel Werkt!, lesmateriaal, boerderijbezoek,

Platform Boerderijeducatie Nederland

Primaire sector		
LTO Nederland	Land- en Tuinbouworganisatie: ondernemers- en werkgeversorganisatie voor de agrarische sector	www.lto.nl
NMV	Nederlandse Melkveehouders Vakbond: belangenbehartigende organisatie voor en door melkveehouders	www.nmv.nu
Industrie en handel		
NZO	Nederlandse Zuivel Organisatie: branchevereniging van de Nederlandse zuivelindustrie	www.nzo.nl
Gemzu	Branche- en ondernemersorganisatie voor de Nederlandse zuivelhandel	www.gemzu.nl
Overig		
ZuivelNL	Ketenorganisatie voor de zuivel: vereniging van LTO, NMV en NZO, actief op thema's waar samenwerking tussen de schakels in de zuivelketen meerwaarde biedt	www.zuivelnl.org
COKZ	Centrale organisatie voor kwaliteitstoezicht in de zuivel: uitvoerende controleorganisatie gespecialiseerd in kwaliteitsborging in de zuivelketen	www.cokz.nl
QLIP	Private instelling voor analyse en certificering in de zuivelketen en agrofood	www.qlip.nl
GD	Gezondheidsdienst voor dieren: dienstverlener op het terrein van o.a. programma's voor dierziektebestrijding	www.gddiergezondheid.nl
Wageningen University & Research	Organisatie actief in onderzoek op voor melkveehouderij relevante thema's	www.wur.nl
NIZO Food Research	Onderzoeksinstituut voor ondermeer producttechnologie en de kwaliteit van melk	www.nizo.com
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat gericht op de ondersteuning van ondernemers	www.rvo.nl
IDF	De Internationale Zuivelbond (IDF) vormt een wereldwijd netwerk van deskundigen en richt zich op kennisbevordering op vrijwel alle voor zuivel relevante onderwerpen	www.fil-idf.org